

<https://just-access.de/towards-e-justice-european-and-national-experiences/> (дата звернення: 14.10.2023).

10. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) (2019b), *CEPEJ European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment*, Council of Europe, Strasbourg, France. URL: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment> (дата звернення: 14.10.2023).

Назаренко Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидатка юридичних наук
Семко Марина Миколаївна,
викладачка кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВИ (ДО СТОРІЧНОГО ЮВІЛЕЮ В.В. КОПЕЙЧИКОВА)

На сьогоднішній день не втрачає своєї актуальності питання присвячене вивченню поняття держави, яке потрібно розглядати не тільки на теоретичному рівні через призму висвітлених у науці поглядів, але й аналізувати всі існуючі практичні процеси, що пов'язані з особливостями її функціонування. Розуміння держави є одним з ключових понять для юридичної науки та багато в чому пояснює витoki, характер та особливості певної політичної системи, поведінку різних суспільних груп, динаміку, а також спрямованість політичних процесів та інтересів. Для них передбачено систему законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів та обов'язків, а саме визначані стандарти можливої та необхідної поведінки, що забезпечують нормальну життєдіяльність соціального середовища, а також характеризується реальною взаємодією держави та особи. Питання розкриття сутності держави привертало увагу вчених різних галузей науки, та незважаючи на це вона й досі залишається предметом досліджень та дискусій у національній та зарубіжній науці.

Так, вітчизняна наука є досить багатогою на різноманіття підходів до розкриття поняття держави, яка й надалі продовжує залишатись досить цікавим суб'єктом політики. Проте завжди важливо вивчати праці класиків правничої думки серед яких можна виокремити В. В. Копейчикова, який

звертає особливу увагу на дослідження особливостей функціонування держави та ефективності управління її механізми, питання пов'язані з побудовою демократії та народовладдя, а також правотворчою діяльністю місцевих органів державної влади. Так, на думку В.В. Копейчикова держава безпосередньо відображає політичні відносини, які існують у суспільстві, активно впливають на їх розвиток, у найрізноманітніших напрямках наполегливо веде організаторську роботу, здійснюючи державне керівництво соціальними процесами [1, с. 15]. Виходячи з цього визначення можна побачити, що держава характеризується багатоаспектністю своєї діяльності, тому що саме вона зосереджує та реалізує повний комплекс різносторонніх соціальних інтересів суспільства, зокрема економічних, політичних, культурних, моральних, а також гарантує їх реалізацію відповідно до положень чинного законодавства. Наукові погляди В.В. Копейчикова зосереджують увагу на взаємовідносинах між державою та особою. Так, З.І. Сушук та В.В. Копейчиков зазначають про те, що основним критерієм реальної демократії, дійсності її форм є рівень участі кожного громадянина в управлінні справами держави. Однак така участь стає дійсною за умови, що, кожному члену суспільства притаманна особиста зацікавленість у вирішенні суспільних справ, а по друге, що і суспільство, і кожний його член робить внесок (з точки зору створення відповідних матеріальних умов, формування способу життя, зростання загального рівня населення, його політичних, правових та професійних знань) у дійсне підвищення суспільно-політичної активності кожного громадянина [2, с. 22]. Важливе значення має саме ідея народовладдя-одна із загальнолюдських цінностей. Вона є вихідною точкою до розуміння того, що є демократія. Ідейною основою народовладдя є концепція суверенітету, тобто верховенства влади народу, яка здійснюється в його інтересах [3, с. 45]. Важливо зазначити про те, що демократична держава покликана захищати інтереси суспільства та сприяти забезпеченню громадського порядку. Саме тому, важливе теоретичне і практичне значення має питання пов'язане з реалізацією функцій і завдань держави. Так, О. Варич вважає, що від позитивного і правильного їх вирішення залежить рівень розвитку політичної системи, економічної системи, культури та інших сфер соціального розвитку, особливо в умовах трансформаційного суспільства. Це обумовлено тим, що політичну і соціальну природу держави відображають її завдання і функції, сутність держави та державної влади на певному етапі її історичного розвитку [4, с. 175]. Всі вони мають реалізувати покладені на них політичні та загалом соціальні завдання, що власне й формує належний вплив на механізм діяльності держави.

Разом з тим, поступово важливе місце в політичному житті починає посідати й громадянське суспільство, яке як зазначає Н.Я. Дубас варто розглядати як систему суспільних відносин, що спрямовані на мобілізацію та захист суспільством і його представниками, як колективними, так і індивідуальними, свої легітимних прав та інтересів у всіх сферах державного та суспільного життя [5, с. 19]. Також, варто погодитись з думкою В.В. Горленко, який зазначає, що громадянське суспільство є рівнем на якому має

відбуватись зміцнення демократії, поряд з інституціями влади, культурою та ідеологією [6, с. 221]. Важливо підкреслити характерні для громадянського суспільства ознаки, які на думку А.М. Колодія можна узагальнити та звести до трьох найбільш важливих, а саме стверджувати, що для нього є притаманними: 1) демократичність; 2) урегульованість соціально справедливим правом; 3) соціальною спрямованістю [7, с. 13]. Громадянське суспільство відображає прагнення його учасників до самовираження та можливості самореалізації шляхом участі у різного роду об'єднаннях (благодійних, релігійних, молодіжних, спортивних), партіях та рухах. Виходячи з розглянутих особливостей громадянського суспільства, можна зробити висновок, що його призначення полягає у реалізації громадських інтересів різних верств населення в політичній сфері суспільного життя. Держава та громадянське суспільство тісно взаємопов'язані між собою та взаємодоповнюють одне одного. Соціальне призначення держави полягає в подоланні соціальних протиріч та різного роду конфліктів, охороні та захисті прав, свобод людини і громадянина, збереженні законності та правопорядку.

Отже, підводячи підсумки необхідно зазначити, що політичне призначення держави важко переоцінити. Держава як суб'єкт політики наділена владою, яка повинна дбати про суспільний інтерес, підвищувати рівень реалізації демократичних умов життя та працювати над підвищенням рівня правосвідомості та правової культури своїх громадян. Пріоритетним завданнями для держави в незалежності від політичних змін мають залишатися гарантовані та охоронювані Конституцією соціальні цінності, які будуть уособлюють спільний для всіх людей демократичний інтерес. Прояв волі народу через вибори та референдуми надає можливість враховувати політичні інтереси різних верств населення. Демократична держава завжди сприяє формуванню правосвідомості, правової культури, правового менталітету народу, формуванню якісного законодавства, розвитку та удосконаленню ідей в галузі охорони та захисту прав людини. Саме тому, варто підкреслити той факт, що відмінність держави від усіх інших суб'єктів політики (представників громадянського суспільства) полягає в тому, що їй належить комплекс владних повноважень в суспільстві, які є універсальними та такими, що характеризуються легальним примусом та поширюються на всю територію країни, в результаті чого вона використовує різні засоби правового впливу на громадськість.

Список використаних джерел

1. Копейчиков В. В. Держава розвинутого соціалізму. Київ : Знання, 1975. 48 с.
2. Копейчиков В. В. Демократія. Особистість. Права людини / В. В. Копейчиков, З. И. Сущук. Київ : Вища школа, 1983. 150 с.
3. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін. / Ред.: В. В. Копейчикова. Стер. вид. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.

4. Варич О. Основні засади ефективності економічних функцій держави *Право України*. 2009. № 11. С. 175–179.

5. Дубас Н. Я. Поняття громадянського суспільства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. № 4. С. 13–20.

6. Горленко В. В. Формування сучасного громадянського суспільства в Україні: особливості впливу держави. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Т. 30 (69). № 4. С. 221–226.

7. Колодій А. М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми та шляхи розбудови. *Право України*. 2010. № 7. С. 12–17.

*Пендюра Максим Миколайович,
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ НАЦІОНАЛЬНИМИ МЕНШИНАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Національна поліція як центральний орган виконавчої влади та сервісна служба, що проходить складний шлях реформування протягом останніх восьми років в поліетнічному суспільстві зіштовхнулася з додатковими завданнями в умовах воєнного стану. Комунікація поліції в умовах збройної агресії росії, зміцнення довіри до працівників правоохоронних органів повинні стосуватися широкого кола громадян, так само внутрішньо переміщених осіб, національних меншин, що можуть відрізнятися за ознаками релігії, мови, культури та інших особливостей і можуть проживати компактно в певній місцевості держави. Більше того, деякі з цих груп, можливо, зазнали дискримінації або інших форм утиску з боку держави в минулому, у тому числі з боку поліції. Таким чином, необхідно переконатися, що методи і практика її спілкування з населенням беруть до уваги таку етнічну розмаїтість і історію відносин у минулому, а також спроможні ефективно взаємодіяти із усім спектром етнічних та національних груп. Особливі зусилля можуть знадобитися для встановлення відносин довіри з етнічними меншинами, які зазнали найжорсткіших форм відчуження та перебувають у найбільш несприятливому положенні. Це може вимагати від органів влади та зокрема поліції терплячої побудови відносин довіри з громадами та їхніми лідерами протягом певного періоду.

Існують різні методи, що їх може використовувати поліція для розвитку взаємодії з меншинами. Деякі методи, як, наприклад, використання брошур